

Лукомська О. І., викладач (Рівненський державний гуманітарний університет)

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ЗА УМОВ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

Нові умови життя висувають нові вимоги і завдання щодо соціальних та професійних якостей людини, її місця, характеру, рівня кваліфікації, способу мислення та поведінки. Саме людина, її потенціал є рушійною силою економічного прогресу в сучасному інформативному суспільстві. Освітні системи більшості країн світу відчують на собі нові виклики часу, пов'язані зі зміною соціально-економічного контексту розвитку, а саме: всебічною глобалізацією різних сфер суспільного життя; включенням суб'єктів господарювання в процеси міжнародної конкуренції; стрімким науково-технічним прогресом; перетворенням постіндустріального суспільства в суспільство, де знання та інформація є домінуючими чинниками розвитку, прискорювачами змін в економіці та соціальній сфері. Оскільки знання виступають ключовим ресурсом економіки, основним рушієм розвитку, а також важливим критерієм успішної адаптації людини в соціумі, то в суспільстві зростає роль освіти як сфери виробництва, обміну, споживання знань, а також як осередку матеріальної і духовної культури. Усе це вимагає від освіти загалом і від економічної зокрема пріоритетного розвитку нових знань, наукових досліджень, упровадження їх результатів, а також задоволення соціально-економічних потреб у висококваліфікованих кадрах. У зв'язку із цим актуалізується необхідність модернізації системи економічної освіти, тобто її зміни відповідно до вимог сучасності.

Питанням розвитку економічної освіти в Україні та за кордоном приділяється увага як серед науковців так і серед громадськості. Зокрема, вивченню комплексу проблем пов'язаних із економічною освітою та її становленню в Україні активно сприяла наукова та науково-практична діяльність В. Гур'янової, А. Колота, О. Красовської, О. Овчарук, С. Опацької, О. Пошетун, П. Яковенко, Т. Фадиної та інших. Суттєвий внесок у розробку питань місця і ролі сфери освіти в суспільному виробництві зробили Г. Беккер, Е. Дениссон, Т. Шульц. Саме ці дослідники науково обґрунтували висновок про вплив знань на продуктивність праці та економічний прогрес, всебічно проаналізувавши економічну ефективність інвестицій у людський капітал. Проте в українській науковій літературі питання розвитку

економічної освіти відображені недостатньо. Потребує подальших досліджень вплив освіти на розвиток економіки та підприємництва, який набуває особливих рис, змінюється порівняно з індустріальним періодом. Водночас проблема економічної освіти не зводиться до суто економічних параметрів, а включає соціальні, гуманітарні, культурні, духовні складові.

Мета статті полягає у визначенні ролі економічної освіти на сучасному ринковому просторі, висвітленні сучасних мотивів вдосконалення та модернізації економічної освіти в Україні та розробці пропозицій щодо підвищення якості економічної освіти.

За економічним змістом економічна освіта визначена як фактор розвитку ефективного підприємництва. Одним з найважливіших завдань для розвитку малого і середнього бізнесу в Україні є використання ринково орієнтованого менеджменту та забезпечення професіоналізму управління шляхом вдосконалення системи підготовки керівників середньої та вищої ланок. Важливим кроком у напрямі поліпшення кадрових ресурсів повинно бути навчання персоналу – накопичення не лише знань, але й навичок управління, а також створення умов для здійснення неперервної освіти – освіти впродовж життя у відповідності з соціально-економічними, технологічними та соціально-культурними змінами у суспільстві. У суто технічному розумінні важливою є здатність і вміння збирати інформацію, користуватися нею. Ці та інші умови, розробка стратегії, яка могла б стати базою економічного розвитку на основі знань, висувують певні вимоги до економічної освіти: забезпечення зростання частки висококваліфікованих спеціалістів; створення сприятливих умов для безперервної освіти, що розвиватиме здатність постійно адаптуватися до мінливих умов; досягнення міжнародного визнання кваліфікацій і вчених ступенів, що є необхідною умовою участі спеціалістів у глобальному ринку праці.

Слід зазначити, що сьогодні існує протиріччя між економічною освітою, що орієнтована на парадигму «знань», і сучасним бізнесом, якому необхідні практико-орієнтовані фахівці. Уміння застосовувати знання, що підвищує конкурентоспроможність підприємства, особливо важливі для успішної діяльності на сучасному ринковому просторі.

Тому, на даному етапі розвитку системи економічної освіти, актуальним є впровадження на всіх її рівнях практико-орієнтованої парадигми, заснованої на квінтеті «знання - уміння - навички - досвід діяльності - компетентність».

Застосування «компетентнісного» підходу, заснованого на розумному поєднанні фундаментальної освіти та практичної підготовки, у сфері економічної освіти допоможе підвищити рівень особистісного, професійного розвитку випускників економічних спеціальностей вузів та підтримати її високий статус у професійній структурі сучасного суспільства [2, с.64].

Ці та інші завдання економічної освіти вимагають її модернізації. Усі компоненти модернізації вимагають інтенсивної і динамічної мобілізації внутрішніх і зовнішніх ресурсів її розвитку, поєднання зусиль суб'єктів модернізації. Економічні складові модернізації можна розглядати як наближення освіти до потреб постіндустріальної економіки, перетворення її на найважливішу галузь, розробку нових підходів до фінансування галузі, формування ефективної взаємодії та рівноваги ринку освітніх послуг і ринку праці [3, с. 54].

Основними пріоритетами модернізації економічної освіти має стати комплекс заходів: у сфері власності – чітка специфікація прав власності вищих навчальних закладів, зокрема на матеріальні та нематеріальні об'єкти, а також самостійне планування бюджету і витрат із нього; у сфері конкуренції – диверсифікація вищої освіти як основа пропозиції різноманітних послуг, форм та методів становлення індивідуального комплексу знань, спрямованого на створення особистих конкурентних переваг фахівця на ринку праці; у сфері управління і регулювання вищої освіти – розробка, удосконалення гнучких стандартів вищої освіти, спрямованих на єдність освітнього процесу, вироблення цілісного знання і забезпечення сумісно-роздільного користування знаннями [3, с. 168].

Потенціал позитивного впливу модернізації системи економічної освіти на розвиток економіки та підприємництва зокрема розкривається в:

- підвищенні якості управління українськими підприємствами, що сприятиме їх конкурентоспроможності на українському та міжнародному ринках;

- залученні працездатного населення до розвитку підприємництва та набуття нових рис підприємливості з метою збільшення числа підприємств малого і середнього бізнесу;

- формуванні категорії осіб, готових постійно вдосконалюватися, пропонувати творчі, не стандартні рішення проблем, що уможливить створення та доведення до споживачів нових продуктів та послуг високої якості;

- збільшенні самозайнятих осіб у галузях та сферах національної економіки;

- підвищенні конкурентоспроможності українського населення на міжнародних ринках праці; його впевненість в ефективній зайнятості, реалізації можливостей та побажань кожної людини, що сприятиме, в свою чергу, встановленню прогресивного громадянського суспільства;

- розвитку та реалізації лідерських рис керівників та команд управління, що є беззаперечною умовою успіху сучасних компаній світового рівня [1, с. 170].

На основі вище сказаного можна зробити висновок, що роль економічної освіти в зв'язку з розвитком малого та середнього бізнесу в Україні зростає. В наслідок чого вітчизняна економічна освіта в аспекті її модернізації передбачає перехід до інтегрованої моделі фінансування освіти, елементами якої мають бути такі складники: багатоканальне державне фінансування вищої освіти, кредитування навчання у вищих навчальних закладах та підтримка економічних суб'єктів, які оплачують навчання самостійно. Також удосконалення системи економічної освіти потребує поєднання фундаментальних та фахових знань із практичною підготовкою.

І не зважаючи на те, що економічна освіта в Україні у контексті формування світового освітнього простору зберігає традиційно високі показники вітчизняної вищої школи і нарощує свій авторитет та конкурентоспроможність відповідно до вимог часу, але для досягнення світових стандартів покликана здійснити ще цілий ряд важливих заходів щодо її вдосконалення, вивченню і розробці яких можуть бути присвячені подальші наукові дослідження.

1. Красовська О. Ю. Сучасні моделі реалізації бізнес-освіти в умовах глобалізації світового освітнього простору / О. Ю.Красовська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського форуму. – 2012. - №1(5). – Т.2. – С. 167-171. **2.** Пометун О. Дискусія українських педагогів навколо питання запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. Пометун, О. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 64 – 70. **3.** Яковенко П. І., Пашенко О. В. Економічні основи модернізації вищої освіти в умовах становлення економіки знань / Л. І. Яковенко, О. В. Пашенко. — Полтава: Скайтек, 2011. – 216 с.